

УДК 338.001.36

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2025.3.3>**Ю. І. ДЕМ'ЯНЧУК***кандидат економічних наук, асистент кафедри перекладознавства**та контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура,**Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна**Електронна пошта: y.demianchuk@gmail.com**<https://orcid.org/0000-0001-8722-5568>***СЛОВОСПОЛУКИ З КОМПОНЕНТОМ «ВІЙНА»
У МАКРОЛІНГВОПОЛІТИЧНІЙ СИНЕРГЕТИЦІ ВОЄННОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

Статтю присвячено дослідженню словосполук із компонентом «війна» як невід'ємної складової воєнної комунікації – одного з ключових об'єктів макролінгвополітичної синергетики. Аналіз охоплює тексти різного функціонально-стильового маркування трьох історичних періодів: Першої світової, Другої світової і російсько-української війни разом із тим з'ясовує специфіку воєнної комунікації у внутрішньополітичному та зовнішньополітичному вимірах.

Студіювання словосполук у текстах офіційно-ділового стилю доби Першої світової війни засвідчило, що воєнну комунікацію вели через службові листи, телеграми, накази, оперативні донесення, зосібна у формі директив і комюніке. У документах переважала військово-політична лексика. У тогочасній публіцистиці виразні редакційні лінії газет визначали внутрішньополітичну воєнну комунікацію – насамперед The Manchester Guardian, що стала медійним посередником між державою та суспільством. Так само як і видання The Washington Post, яке зафіксувало збій у зовнішньополітичній воєнній комунікації: під час битви на Соммі 1916 року. Видання широко використовували метафори війни та військово-політичну термінологію. Виявлено, що у художніх текстах доби Першої світової війни воєнна комунікація постає контрапунктом двох реєстрів – смерті головного героя та безособового фронтового звіту, що особливо виразно простежено в романі Е. М. Ремарка “All Quiet on the Western Front” завдяки фразеологізмам. Натомість у романі Ернеста Гемінгвея “A Farewell to Arms” воєнна комунікація артикулює макровзаємодію дипломатії, а ще ідеології й моделює баланс сил у війні, спираючись на воєнно-політичні терміни.

Аналіз показав, що воєнну комунікацію в період Другої світової війни вели засобами офіційних документів (директив, меморандумів, комюніке). Окремим форматом були міжсоюзницькі конференції на яких узгоджували плани розгрому спільного ворога. Механізм упроваджували за принципом «централізоване планування – децентралізоване виконання», причому важливу роль відігравали лексеми, марковані війною, воєнно-політичні терміни, метафоричні порівняння. Газетні шпальти Другої світової підсилювали ілюкативний ефект офіційних повідомлень: від репортажів про бомбардування Нагасакі й капітуляцію Японії до публікації антологій листів аматорів. Засобами воєнної комунікації слугували: лексеми, марковані війною до того ж, військово-політична термінологія. Охарактеризовано воєнну комунікацію в художньому дискурсі – від описів бойових дій до проблематики примусової соціалізації в концентраційному таборі. Зокрема, у Прімо Леві “If This Is a Man” внутрішньополітичний вимір воєнної комунікації постає як естетично опосередкована «мікрополітика табору», вербалізована лексемами, що кодують ієрархію примусу. Натомість у трилогії Дж. Р. Р. Толкіна “The Lord of the Rings” зовнішньополітична воєнна комунікація моделює скоординовану взаємодію союзників – коаліції з виразною геополітичною ідентичністю «Заходу», де низка словосполучень виконує функцію військово-політичних маркерів.

Проаналізований матеріал засвідчує, що для воєнної комунікації періоду російсько-української війни визначальною є правова рамка: апеляції до Статуту ООН, резолюції, публічні виступи на засіданнях Ради Безпеки, а також процесуальні кроки Міжнародного Суду ООН – усе це формує спільний нормативно-інформаційний простір. У цьому фреймі поширена воєнно-політична термінологія. Наголошено на низці публіцистичних видань, у яких воєнна комунікація слугує «стрес-тестом» політики, що легітимує планування найгірших сценаріїв і водночас зосереджує увагу на внутрішньополітичному вимірі. У цих матеріалах задіяно військово-політичну термінологію, лексеми з воєнно-політичним навантаженням так само як і метафори війни. У художньому вимірі воєнна комунікація, виражена мікроепізодами, у творах Мета Галлахера “Daybreak” та Артура Дражека “Bridge in the Darkness” моделює і міждержавні сигнали, і внутрішньополітичні акценти.

Ключові слова: словосполукки із компонентом «війна», макролінгвополітична синергетика, лінгвістика війни, мова війни, лінгвополітична синергетика, воєнна комунікація.

Поставлення проблеми. Термінологія війни перебуває у фокусі наукової уваги дослідників, які прагнуть пояснити механізми

номінації воєнних реалій так само як і ідеологічну маркованість цієї лексики. Е. Кроуфорд, А. Лукін, Ж. Моубрей резюмують, що “у роки

після прийняття Женевських конвенцій термінологія «збройний конфлікт» по суті замінила термінологію «війна» в договірному дискурсі. Хоча «війна» й надалі вживалася в окремих випадках (наприклад, щодо «військовоположених»), «збройний конфлікт» залишалася домінуючою термінологією в договірному дискурсі – зокрема, 1954 року держави розробили та ухвалили Гаазьку конвенцію про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту» [Crawford, Lukin, Mowbray : 9].

Сучасні мовознавчі студії також підкреслюють, що класифікаційно-системний підхід розширює теоретичний простір мови війни, а акцент досліджень зміщується від теорії до практики: на перший план виходить прикладний аналіз лексики воєнного періоду у площині воєнної комунікації [Дем'янчук (а)]. Ось чому до невідкладних завдань макролінгвополітичної синергетики як окремого напрямку в парадигмі лінгвополітичної синергетики обґрунтовано належить поглиблене вивчення словосполук із компонентом «війна» у внутрішньо- та зовнішньополітичних аспектах.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. В українських студіях словосполучення воєнної тематики нерідко редукують до проблематики неологізмів. Зокрема, О. Гридчук, Г. Городиловська та Л. Фльорко визначають: «військові неологізми (ВН) – це слова, словосполучення й вирази, виникнення яких зумовлене зовнішньополітичними чинниками, насамперед війною Росії проти України» [Гридчук, Городиловська, Фльорко : 21].

Цінним є доробок Л. Пашинської та Г. Школи. У праці “Neophrasems of the Russian-Ukrainian War Period (based on media material)”, присвяченій дослідженню мови ЗМІ, автори демонструють, що фразеологічна система української мови активно відображає зміни, зумовлені новими реаліями повномасштабної російської агресії проти України. Чимало нових фразеологічних одиниць (неофраземів) постають унаслідок переосмислення вільних словосполучень, їхньої детермінологізації, метафоризації та метонімізації [Pashynska, Shkola]. Показово й те, що серед неофразем помітне місце посідають стійкі словосполучення з елементами-топонімами, а саме ойконімами (топоніми-ойконіми – назви міст), горонімами

(топоніми-гороніми – назви населених пунктів) та топонімічними прикметниками.

З'яву неологізмів Т. Горохова та М. Бойко пояснюють політичними, економічними й соціальними зрушеннями: у такі періоди мова розвивається динамічніше, а запит на неологізми зростає [Горохова, Бойко : 215]. Значну увагу неологізмам приділяє й І. Кубич, яка зауважує, що, окрім позначення нових реалій, вони підсилюють експресію. Тому не дивно, що в часи війни помітна частина неологізмів має негативну конотацію. На її думку, “це є небажаним явищем для мови, оскільки її інтелектуальність знижується щодня на певний рівень, лайки й образливі слова стають для населення звичним явищем. Це свідчить про мовну свавільність, бо головне завдання мови – відображати реальність, на яку, на превеликий жаль, не всім і не в усьому вдається вплинути” [Кубич : 174].

Разом із тим слід зазначити, що вивчення неологізмів можливе переважно в умовах триваючого конфлікту – у режимі «тут і тепер». Це тимчасове явище, обмежене хронологічними рамками: щойно конфлікт завершується, відповідні одиниці перестають бути неологізмами. Натомість аналіз словосполучень, релевантних у різні історичні періоди, зокрема метафор війни (детальніше див.: “Метафори війни в експериментальній лінгвополітичній синергетиці: дисонанс між офіційною риторикою та емпіричною реальністю війни”) [Дем'янчук 2025 (d)] та воєнно- і військово-політичної лексики розширює лінгвістичний інструментарій і забезпечує міжчасову панораму воєнної комунікації.

Дослідженню словосполучень, зокрема неологізмів, передувала праця Йохана М. Г. ван дер Деннена “On War: Concepts, Definitions, Research Data – A Short Literature Review and Bibliography”, уперше опублікована як розділ у UNESCO Yearbook on Peace and Conflict Studies (1980), де автор аналізує поняття та дефініції війни. Нашу увагу привернула його теза: “термін «імперіалістична війна» відображає як ставлення до корінних причин війни, так і припущення про те, які держави винні в її розв'язанні. Крім того, значною мірою «природа війни» виявляється не на полі бою, а у ворожій поведінці та настановах, що характеризують зовнішню політику держави” [Van der Dennen : 128].

Саме ця праця спонукала нас до дослідження словосполук із компонентом «війна» у війсьній комунікації. Відповідно, **актуальність** цієї наукової **розвідки** полягає насамперед у новизні підходу: вперше словосполуки з компонентом «війна» розглянуто як гіперонімний клас, що інтегрує воєнно- та військово-політичну лексику, метафори війни й фразеологізми на позначення воєнних понять, а їхні приміри зведено в одному дослідженні.

Мета цієї студії – у площині макролінгвополітичної синергетики комплексно дослідити словосполуки із компонентом «війна», з'ясувати їхні функції у внутрішньо- та зовнішньополітичних вимірах воєнної комунікації в текстах офіційно-ділового, публіцистичного й художнього стилів Першої та Другої світових воєн і російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу. У лінгвополітичній синергетиці ключовим концептуальним елементом виступає лінгвістика війни, що охоплює воєнний і військовий дискурси, зумовлюючи формування феномена воєнної комунікації [Дем'янчук 2025 (b)]. Саме вона стала пусковим механізмом, що започаткував процес становлення мови війни [Дем'янчук 2025 (c)]. У цьому дискурсивному просторі сформувалася група гіперонімів – словосполук із компонентом «війна».

Словосполуки із компонентом «війна» – це гіперонімний (лексико-семантичний і комунікативно-прагматичний) клас одиниць, у яких компонент «війна» подано експліцитно (прямо названо або репрезентовано дериватами) чи імпліцитно (через метафоричні та метонімічні перенесення, перифрази). Ці одиниці набувають нових конотативних значень (часто з негативним оцінним відтінком), постають в одній багатоконпонентних структурах і здійснюють прагматичний вплив на адресата (номінативний, оцінний).

До гіперонімного класу належать такі гіпонімні підкласи: воєнно- і військово-політична лексика, метафори війни, фразеологізми на позначення воєнних понять так само як і специфічні граматичні та синтаксичні конструкції й надфразові єдності. Їхня взаємодія зумовила виникнення лінгвополітичної синергії, яка проявила себе у формах позитивної, негативної, амбівалентної та підсилювальної. Позитивна

взаємодія мовних засобів забезпечила перехід системи мови війни від хаотичного до стабільного стану [Дем'янчук (a)].

Щоб глибше зрозуміти механізми лінгвополітичної синергії засобів мови війни, необхідно детально розглянути явище воєнної комунікації, яка перебуває у фокусі макролінгвополітичної синергетики.

Макролінгвополітична синергетика – міждисциплінарний напрям, що досліджує ключові виміри взаємодії мовних засобів і комунікативних практик у міжнародно-політичному та міжнародно-правовому дискурсах, у війсьній комунікації та аналізі збройних конфліктів, а також моделює мовні й дискурсивні зміни, зумовлені суспільно-політичними процесами.

Воєнна комунікація – це процес обміну інформацією в умовах війни між військовими структурами, цивільним населенням та органами влади за допомогою вербальних і невербальних засобів, з урахуванням особливостей мови війни [там само].

Залежно від характеру взаємодії виділяємо такі її підвиди: внутрішньополітична та зовнішньополітична воєнна комунікація.

Внутрішньополітична воєнна комунікація – це процес організації ефективного обміну інформацією всередині держави, що у кризові періоди набуває форми підвищеної готовності та виконує функцію оперативного реагування на надзвичайні ситуації.

Зовнішньополітична воєнна комунікація – це система забезпечення ефективного обміну інформацією у міждержавному просторі, що охоплює взаємодію в різних сферах міжнародного співробітництва: політичній (дипломатичний діалог, мирні перемовини, коаліційні союзи), економічній (торговельна співпраця, санкційна політика, міжнародна економічна допомога), безпековій (колективна оборона, обмін розвідданими, боротьба з тероризмом), науково-технічній (науково-технологічне партнерство, науково-дослідні проєкти і гранти), інформаційно-комунікаційній (стратегічне планування комунікації, протидія дезінформації), екологічній (екологічна безпека, управління природними ресурсами), культурній (культурна дипломатія, захист культурної спадщини), гуманітарній (евакуація цивільного населення, захист прав людини) тощо.

Варто підкреслити, що репрезентація воєнної комунікації в художньому дискурсі суттєво відрізняється від її реалізації в офіційно-діловому і публіцистичному дискурсах.

Воєнна комунікація в художньому тексті – це специфічний вимір літературної комунікації: опосередкований, переважно односторонній зв'язок між автором воєнної прози та перцептивним читачем, у межах якого мовні засоби моделюють досвід війни.

Внутрішньополітична воєнна комунікація в художньому тексті – це естетично артикульований комунікативний процес у площині внутрішньополітичного дискурсу, який встановлює зв'язок між автором воєнної прози (носієм певного герменевтичного горизонту) та перцептивним читачем і виконує функцію семіотичної ретрансляції досвіду війни, спрямованої на формування колективної пам'яті засобами художньої репрезентації.

Зовнішньополітична воєнна комунікація в художньому тексті – це концептуально сконструйована система репрезентацій міжсуб'єктних взаємодій, що розгортаються у площині збройного протистояння. У цьому вимірі художня інтерпретація виконує роль наративного механізму, який моделює формати дипломатії, союзництва й геополітичного позиціонування, транскодує зовнішньополітичні парадигми в художньо-семіотичний простір і феноменологічно осмислює воєнну реальність, репрезентуючи баланс сил, режими впливу, культурно-політичні ідентичності.

Аналіз воєнної комунікації в текстах різної функціонально-стильової маркованості дає змогу виявити світоглядні орієнтири органів державної влади, військових, цивільного населення, міжнародних організацій, а також письменників. Відповідно до завдань цього дослідження спершу розглянемо особливості воєнної комунікації в офіційно-діловому та публіцистичному стилях, а далі перейдемо до аналізу її художньої репрезентації.

Воєнну комунікацію періоду Першої світової війни вели через службові листи, телеграми, накази, оперативні донесення, зосібна у формі директив і комюніке Головних штаб-квартир і, з 1917 року, Верховної військової ради союзників.

У розділі “Methods of Decentralization” зведення документів *Policy-forming Documents*

of the American Expeditionary Forces подано службовий лист Ад'ютанта-генерала Головної квартири Американських експедиційних сил Роберта К. Девіса, адресований Інспектору-генералу, в якому окреслено засади децентралізації, а ще застережено від її хибного впровадження. Документ постановляє: “*In order to put a check on such improper expansion of the technical and administrative staff department offices at these headquarters: to prevent the creation of bureaus modeled on those of the War Department and insure the carrying out of the policy of decentralization desired by the Commander-in-Chief. He directs that you investigate and report as to what work now being handled here can be decentralized to the Line of Communications or other subordinate headquarters and other classes of same which would be centralized in particular offices at these headquarters*” [United States Army in the World War (1917-1919) : 103] (переклад: Щоб припинити неналежне розширення технічних і адміністративних підрозділів штабних управлінь при цих Головних штаб-квартирах, запобігти створенню бюро за зразком Військового департаменту та забезпечити реалізацію політики децентралізації, якої вимагає Головнокомандувач, він наказує вам з'ясувати й доповісти, яку роботу, що нині виконується тут, можна передати на Лінію комунікацій або до інших підпорядкованих штабів, а також визначити інші категорії робіт, які, навпаки, слід централізувати у відповідних підрозділах цих Головних штаб-квартир).

У цитованому фрагменті внутрішньополітична воєнна комунікація постає у вигляді управлінської директиви, яка завдяки чітким вимогам (розслідувати, відзвітувати) координує обмін інформацією всередині військово-адміністративної системи (англ. General Headquarters; військово-політичний термін), перерозподіляє завдання на Лінію комунікацій (англ. Line of Communications; військово-політичний термін) і підпорядковані штаби, запобігає бюрократичній надцентралізації. Вона також забезпечує оперативну готовність на підставі політики Головнокомандувача (англ. Commander-in-Chief; військово-політичний термін).

У розділі “Shipment of Troops” видання *United States Army in the World War, 1917–1919: Policy-forming Documents of the American Expeditionary*

Forces наведено телеграму з Головної штаб-квартири (Генерального штабу) Американських експедиційних сил від 19 квітня 1918 року, адресовану Міністру війни США. У ній із покликанням на телеграму № 1122 (п. 1) зафіксовано успішні підсумки наради та підтверджено досягнуті результати щодо реалізації домовленостей про відправку підрозділів. У тексті документа йдеться: “*General Whigham stated that he had come to discuss arrangements for carrying out the agreement of the Supreme War Council dated March 27 whereby American infantry and machine-gun units are to be given priority of shipment. According to the present understanding the British will be able to ship 60.000 troops per month and the Americans 60.000 making a total of 120.000 men per month beginning with the month of April*” [United States Army in the World War (1917-1919) : 329] (переклад: Генерал Вігем заявив, що прибув для обговорення заходів щодо виконання угоди Верховної військової ради від 27 березня, згідно з якою підрозділам американської піхоти та кулеметним частинам надається пріоритет у відправленні. Відповідно до наявних домовленостей, британці зможуть відправляти 60 000 військовослужбовців на місяць, а американці – 60 000, що загалом становитиме 120 000 осіб щомісяця, починаючи з квітня).

Уривок репрезентує зовнішньополітичну воєнну комунікацію в офіційно-діловому вимірі: на основі рішення Верховної військової ради (англ. Supreme War Council; військово-політичний термін) від 27 березня зафіксовано узгоджену міжсоюзницьку політико-безпекову координацію і логістичне планування пріоритетного відправлення (англ. priority of shipment; військово-політичний термін) підрозділів американської піхоти й кулеметних частин (англ. American infantry, machine-gun units; військово-політичні терміни), що свідчить про дієвий міждержавний обмін інформацією, поряд із функціонуванням механізмів коаліційного управління.

У публіцистичному полі цього періоду воєнну комунікацію формували виразно окреслені редакційні позиції газет.

На початку 1914 року низка британських видань, зокрема The Manchester Guardian, критично ставилася до вступу Великої Британії у війну, а її редактор Ч. П. Скотт закликав до

нейтралітету. Згодом газета підтримала уряд і фактично стала медійним посередником між державою та суспільством. Шпальти видання були сповнені новин про події в Європі, фотографіями руйнувань, розлогими коментарями. У межах Антанти координація розвідувальної інформації ще тривалий час лишалася фрагментарною й переважно двосторонньою. Після 1917 року офіційні механізми помітно зміцніли. Британська преса періодично висвітлювала виклики, з якими союзники стикалися під час узгодження дій у безпековій та інформаційно-комунікаційній сферах. Показовою ілюстрацією такої медіації став голос рубрики *Country Diary*. Її автор Артур Ніколсон одним із перших відреагував на подію, що змінила світ – убивство ерцгерцога Франца Фердинанда в Сараєво: “*Nicholson also made the first comments in the country diary about a world transformed by the assassination of Archduke Franz Ferdinand in Sarajevo. On the day war was declared, Coward’s short piece included the poignant line, “the disturbed spirit of the day”* [Nelson] (переклад: Ніколсон також зробив перші коментарі в рубриці *Country Diary* про світ, який змінило вбивство ерцгерцога Франца Фердинанда в Сараєво. У день оголошення війни короткий матеріал Коварда містив зворушливий рядок: “потривожений дух дня”).

У цитованому фрагменті внутрішньополітична воєнна комунікація виконує роль оперативного медійного посередництва між державою та суспільством. Регулярна рубрика *Country Diary* фіксує “потривожений дух дня” (англ. the disturbed spirit of the day; метафора війни) після трагічних подій у Сараєві 1914 року й у день оголошення війни. До того ж передає широкій аудиторії сигнал про різку зміну суспільного стану.

Згодом, як пише The Washington Post, капітан британської армії Вільям П. Невілл закинув футбольний м’яч у “нічию землю” за кілька хвилин по 7:30 ранку 1 липня 1916 року – у момент початку однієї з найкривавіших битв в історії, битви на Соммі. Того дня близько 110 000 вояків, розташованих уздовж 13-мильної ділянки фронту, пішли в атаку; до 2 липня близько 60 000 із них було вбито або поранено. Одні лежали бездиханно серед колючого дроту, інші кричали з глибин вирв.

Невілл, командир роти 8-го Східно-Суррейського полку, напередодні відпустки в Лондоні купив чотири футбольні м'ячі по одному на кожен взвод і пообіцяв приз тим, хто першим “доставить” м'яч до німецької лінії. Історик Пол Фасселл зауважував, що удар м'яча в бік ворога відображав “спортивний дух” (цей жест уперше зафіксовано під час битви при Лоосі 1915 року).

У світлі цього символічного жесту виразно проступає збій у зовнішньополітичній військовій комунікації: британське командування помилково вважало, що масований артилерійський обстріл фактично знищив німецькі позиції. Як ідеться у публікації 2016 року: *“After a week-long bombardment, the British believed that the German positions would be all but destroyed, their barbed wire severed and the path to victory paved by shrapnel and bodies they would only have to step over. What they didn't know, however, was that the German troops opposite them were living comfortably, sometimes dozens of feet underground, in ventilated cement shelters as the allied guns pounded away”* [Gibbons-Neff] (переклад: Після тижневого бомбардування британці вважали, що німецькі позиції будуть практично знищені, колючий дріт перерізано, а шлях до перемоги прокладено осколками й тілами, через які їм залишиться лише переступити. Однак вони не знали, що німецькі війська навпроти них жили цілком комфортно, інколи на десятки футів під землею у вентильованих бетонних укриттях, поки союзницькі гармати безупинно гриміли).

Цей фрагмент засвідчує відсутність ефективної військової комунікації в безпековій та інформаційно-комунікаційній сферах: на рівні Антанти не спрацювали механізми спільної розвідки, багатоджерельної верифікації й зворотного зв'язку. Недоопрацьоване стратегічне інформування сформувало очікування “легкої” атаки – уявного “шляху до перемоги” (англ. *path to victory*; метафора війни). Тому, у штабі британців закріпилася помилкова картина “знищених” німецьких позицій (англ. *German positions*; військово-політичний термін).

У художньому дискурсі доби Першої світової війни військова комунікація оприявнює контрапункт двох реєстрів – смерті головного героя та безособового фронтового звіту. Водночас вона вибудовує комунікативний мікроепізод,

що моделює макровзаємодії дипломатії та ідеології й відтворює динаміку сили у війні через персоніфікований акт мовлення.

Наприкінці історії Пауля Боймера в романі *“All Quiet on the Western Front”* Еріх Марія Ремарк спершу надає слово самому героєві. У фрагменті окреслено відчай і усвідомлення фіналу: *“I am the last of us. The way leads back into battle. Let the months and the years come. They can bring me nothing more. I am so alone, and so without hope that I can confront them without fear”* [Remarque : 344] (переклад: Я – останній з нас. Шлях веде назад у бій. Нехай приходять місяці й роки. Вони вже нічого мені не принесуть. Я такий самотній і позбавлений надії, що можу зустріти їх без страху). Опісля автор лаконічно підсумовує: *“Paul Bäumer fell in October, 1918, on a day that was so quiet and still on the whole front, that the Army report confined itself to the single sentence: all quiet on the Western Front”* [Remarque : 346] (переклад: Пауль Боймер загинув у жовтні 1918 року, в день, коли на всьому фронті було так тихо й спокійно, що армійський рапорт обмежився одним-єдиним реченням: на Західному фронті без змін).

Уривок моделює естетично опосередкований контрапункт двох реєстрів – смерті Пауля Боймера, а ще безособового інституційного голосу (фронтового звіту). Саме на цій межі автор актуалізує внутрішньополітичну військову комунікацію. У воєнному герменевтичному горизонті твору показано, як державна бюрократична мова редукує травматичну подію до формули одного речення – *“All Quiet on the Western Front”* (укр. на Західному фронті без змін; фразеологізм), тобто відбувається семіотичне перенесення: реальне насильство постає як евфемістична “тиша”. Для читача це стає точкою онтологічного самоосмислення. Він співвідносить власну ідентичність із механізмами внутрішньодержавної комунікації, що нормалізують втрати, і водночас фіксує їх у колективній пам'яті. Точна темпоральна прив'язка (жовтень 1918 р.) підсилює наративну тяглість: зіткнення індивідуального й офіційного дискурсів “оголює” динаміку сили всередині держави, де інституційна мова “заспокоює” реальність, а література повертає їй людський вимір.

Воєнна комунікація в Гемінгвея дещо інакше акцентована, ніж у Ремарка: поруч із експлікацією бойових дій чітко окреслено побутову,

часто позитивно марковану тональність сцен, які на перший погляд відокремлені від війни, однак полярно з нею пов'язані.

Фредерік Генрі (Е. Hemingway “A Farewell to Arms”) дивився на сніг за вікном дому розпусти – “офіцерського дому”, де разом із приятелем допивав пляшку асті. Він спостерігав, як сніг падає повільно й важко, і розумів: на цей рік усе скінчено. Вище за течією гору так і не взяли; жодної гори за річкою не взяли – усе відклали на наступний рік. Його приятель помітив на вулиці капелана й покликав зайти. Після подачі спагеті й вина майор почав дошкуляти священникові: “*The Pope wants the Austrians to win the war*” the major vly and said. “*He loves Franz Joseph. That’s where the money comes ver the from. I am an atheist*” [Hemingway: 7] (переклад: “Папа хоче, щоб австрійці виграли війну”, – сказав майор. “Він любить Франца Йосифа. Звідти надходять гроші. Я – атеїст”).

Епізод демонструє, як у художньому дискурсі мікродіалог стає моделлю макровзаємодій дипломатії та ідеології й через персоніфікований акт комунікації відтворює динаміку сили у війні. Словосполучення “виграти війну” (англ. win the war) функціонує як воєнно-політичний термін. У репліці “*The Pope wants the Austrians to win the war*” воно кодує орієнтацію на перемогу саме австрійців (Австро-Угорщини), іншими словами маркує бажаний результат і конкретну сторону-переможця.

Воєнну комунікацію в період Другої світової війни вели засобами офіційних документів (директив, меморандумів, комюніке). Окремим форматом були міжсоюзницькі конференції на яких узгоджували плани розгрому спільного ворога.

У Національному архіві Великої Британії в документі “Home Front 1939–1945 (Part One): How did Britain fight the war at home?” підкреслено, що Друга світова війна небезпідставно вважалась “народною”, адже до неї були залучені не лише військові, а й цивільні. Відразу після оголошення війни 3 вересня 1939 року першим пріоритетом уряду стала евакуація дітей із промислових районів, перенаселених міст і територій, які очікувано мали стати цілями німецьких авіанальотів. Архівний нарис вичерпно описує перебіг першої хвилі евакуації: “*Local authorities implemented*

the plan at once. Mothers could take babies and young children with them, while school age children assembled in their school playgrounds to be marched to the nearest train station accompanied by teachers and volunteers. Children had a luggage label pinned to their coats with their names and destination. On arrival in rural areas – deemed safer from air raids – the children piled out and were met by a crowd of locals who had agreed with the billeting officer to take in evacuees. They walked around picking which child they wanted to take home: pretty little girls were soon chosen while farmers were on the look-out for strong lads to help with the harvest – one child recalled it being like a cattle market” [The National Archives 1939–1945 : 10] (переклад: Місцева влада негайно запровадила план. Матері могли брати з собою немовлят і малих дітей, а діти шкільного віку збиралися на шкільних майданчиках, звідки колонами вирушали до найближчої залізничної станції у супроводі вчителів і волонтерів. До їхніх пальт прикріплювали багажні етикетки з іменами та пунктом призначення. Прибувши до сільської місцевості, яку вважали безпечною від авіанальотів, діти “висипалися” з поїздів, і їх зустрічав натовп місцевих мешканців, які, узгодивши це з офіцером з розміщення, відповідальним за приймання евакуйованих, погодилися приймати дітей у своїх домівках. Люди ходили, вибираючи, яку дитину забрати додому: гарненьких дівчаток швидко розбирали, а фермери приглядалися до сильних хлопців, аби допомагали зі збором врожаю. Одна дитина згадувала, що це було схоже на ринок худоби).

У фрагменті тексту внутрішньополітична воєнна комунікація виконує функцію оперативного реагування органів влади (англ. local authorities; воєнно-політичний термін) на початок війни. Її першочергове завдання – евакуація дітей. Механізм реалізації організовано за принципом “централізоване планування – децентралізоване виконання” (англ. billeting officer to take in evacuees / офіцер з розміщення, відповідальний за приймання евакуйованих; вираз, що має військово-політичне навантаження). Разом із тим на мікрорівні зафіксовано порушення комунікації: практика “вибору” дітей приймаючими родинами (англ. it being like a cattle market; метафоричне порівняння) свідчить про потребу у прозорих і справедливих процедурах розподілу.

За підсумками Кримської конференції, викладеними в комюніке № 1417 “Communiqué Issued at the End of the Yalta Conference” (11 лютого 1945 р.) повідомлялося, що впродовж декількох днів прем’єр-міністр Великої Британії Вінстон С. Черчилль, президент Сполучених Штатів Америки Франклін Д. Рузвельт та голова Ради Народних Комісарів СРСР маршал Й. В. Сталін провели низку зустрічей. У розділі “The Defeat of Germany” окреслено військові плани трьох союзних держав щодо остаточної поразки Німеччини: *“We have considered and determined the military plans of the three allied powers for the final defeat of the common enemy. The military staffs of the three allied nations have met in daily meetings throughout the Conference. These meetings have been most satisfactory from every point of view and have resulted in closer coordination of the military effort of the three Allies than ever before”* [Office of the Historian. Department of State (USA)] (переклад: Ми розглянули й визначили військові плани трьох союзних держав щодо остаточної поразки спільного ворога. Військові штаби трьох союзних держав щоденно проводили наради протягом усієї Конференції. Ці засідання були надзвичайно успішними з усіх точок зору і забезпечили тіснішу, ніж будь-коли, координацію військових зусиль трьох союзників).

Фрагмент демонструє зразкову модель зовнішньополітичної воєнної комунікації: у політичному вимірі – це узгодження позицій союзників (англ. three allied powers / три союзні держави; воєнно-політичний термін), у безпековому – спільне планування бойових дій (англ. military plans / військові плани; воєнно-політичний термін; англ. final defeat of the common enemy / остаточна поразка спільного ворога; вираз, що має воєнно-політичне навантаження), у інформаційно-комунікаційному – регулярні механізми обміну (англ. daily meetings throughout the Conference / щоденні зустрічі протягом усієї Конференції; вираз, що має воєнно-політичне навантаження). Лексеми, марковані війною (англ. considered and determined / розглянуто і визначено та most satisfactory / найбільш задовільний) виконують функцію кодів дипломатичного дискурсу, що трансформують стратегічні настанови в тактичні рішення.

Газетні шпальти Другої світової підсилювали ілюкативний ефект офіційних повідомлень: від репортажів про бомбардування Нагасакі й капітуляцію Японії до публікації антологій листів аматорів, що охоплювали досвід морських піхотинців на Гуадалканалі, льотчиків у Британії, артилеристів у Північній Африці, інженерів на Алясці, а ще моряків у Тихому океані.

У статті The Washington Post “This fighter pilot flew the last mission over Japan in WWII. Then he learned to love his enemy” висвітлено історію капітана Джеррі Єлліна і його напарника Філа Шламберга. 13 серпня 1945 року за чотири дні після атомного бомбардування Нагасакі, Японія лежала в руїнах, однак імператор Хірохіто ще не оголосив капітуляції. Капітан Єллін, льотчик-винищувач військово-повітряних сил США отримав наказ наступного дня завдати ударів по цілях у районі міста Нагоя. Його ескадрилья з 16 літаків мала діяти з повітря. Вранці 14 серпня Єллін вирушив у місію, а Шламберг ішов у парі, тримав стрій на крилі P-51 Mustang. За кілька годин Японія таки капітулювала, проте звістка до пілотів дійшла значно пізніше: *“It wasn’t until eight hours later, after Yellin landed back on Iwo Jima and exited his cockpit, that he learned he had just flown the final combat mission of World War II. The news was a bitter relief: Japan had surrendered and the war was over. But the surrender was announced three hours before the planes would descend over Japanese land and begin striking targets. Word that the war was won had not reached the pilots, who had listened for the code word “Utah” to abort their mission. The command never came”* [Eltagouri] (переклад: Лише через вісім годин, коли Єллін приземлився на Іводзімі й вийшов із кабіни пілота, він дізнався, що щойно виконав останню бойову місію Другої світової війни. Новина принесла гірке полегшення: Японія капітулювала, війна закінчилася. Але капітуляцію оголосили за три години до того, як літаки зайшли над японську територію і почали бити по цілях. Звістка про завершення війни не дійшла до пілотів, які чекали кодове слово “Utah” для скасування місії. Команда так і не надійшла).

Цей приклад наочно демонструє, як порушення у внутрішньополітичній воєнній комунікації здатне спричинити непоправні втрати. З одного боку, за протоколом оперативного

реагування кодове слово “Utah” слугувало чітким сигналом до припинення місії (англ. to abort the mission / перервати місію; військово-політичний термін), який у режимі підвищеної готовності мав миттєво зупинити удар після політичного рішення про капітуляцію. З іншого боку, у військовій вертикалі виникла інформаційна асиметрія: повідомлення про капітуляцію Японії (англ. Japan had surrendered / Японія капітулювала; воєнно-політичний термін), що фактично знаменувало кінець війни (англ. the war was over / війна закінчилася; вираз із воєнно-політичним навантаженням) з’явилося раніше, ніж його довели до пілотів. Некоординовані канали зв’язку викликали оперативну затримку. Відсутність двостороннього зв’язку «центр ↔ підрозділ ↔ центр» спричинив критичний розрив між політичним рішенням і тактичними діями, що призвело до невиправданих втрат.

Щоб невійськовій аудиторії краще збагнути життя солдатів у роки війни було видано антологію листів, яка висвітлює і театр воєнних дій, і умови служби в різних родах військ на кількох континентах.

Л. Барнет у статті “A Hundred Amateur Writers Report on World War II” для The New York Times подає огляд антології “A Book of War Letters” – збірки сотень листів авторів-аматорів під редакцією Гаррі Е. Моула і частково репрезентує висновки, що постають із цього корпусу. На думку критика, сукупно ці голоси досягають того, чого не спромігся жоден професійний письменник, військовий кореспондент чи історик за всі мільйони добре оплачуваних слів від часів Перл-Гарбора. В одному томі подано панораму глобальної війни в обох півкулях – від тренувальних таборів до фронтів, на всіх широтах і довготах, на океанах і суходолі. На додачу, що не менш важливо відтворено настрої, гумор і, зокрема, ідеали американського солдата Другої світової війни. Як підсумовує Барнет: “*In overall effect, Mr. Maule’s anthology is kaleidoscopic; every theatre of war is represented, and virtually every branch of the armed forces. Section by section, letter by letter, its focus shifts from contemplation of marines on Guadalcanal to airmen in Britain, to artillerymen in North Africa, to engineers in Alaska, to sailors in the vast Pacific*” [Barnett :

79] (переклад: Загалом антологія пана Моула має калейдоскопічний характер: у ній представлено кожен театр воєнних дій і практично всі роди збройних сил. Розділ за розділом, лист за листом її фокус зміщується від розповідей про морських піхотинців на Гуадалканалі до льотчиків у Британії, артилеристів у Північній Африці, інженерів на Алясці та моряків у безмежному Тихому океані).

Фрагмент висвітлює міждержавний вимір: антологія функціонує як інструмент зовнішньополітичної воєнної комунікації, що синтезує бойовий досвід у цілісну картину війни. Лексеми, марковані війною (англ. section by section / розділ за розділом, letter by letter / лист за листом) підкреслюють кумуляцію мікросвідчень у макропанораму зовнішньополітичної взаємодії. Така “калейдоскопічність” листів працює як культурно-інформаційний канал зовнішньої комунікації: вона узагальнює коаліційні зусилля і формує уявлення про геополітичний масштаб війни. Мовні одиниці (англ. theatre of war / театр воєнних дій і branch of the armed forces / рід збройних сил) виконують функцію військово-політичних маркерів, що окреслюють структуру воєнної кампанії.

Художній дискурс періоду Другої світової війни зміщує акценти воєнної комунікації з опису бойових дій на проблематику примусової соціалізації у концентраційному таборі.

Прімо Леві у розділі “Our Nights” (“If This Is a Man”) розповідає, що після двадцяти днів у “Ка-бе” (лазарет), коли рана на нозі вже майже загоїлася, його виписали – і це стало прикритим розчаруванням. Виписка запускає болісний і небезпечний період повторної адаптації. Тих, хто не має жодних “зв’язків” не повертають до попереднього блоку. За незрозумілими критеріями їх переводять до інших бараків і призначають на іншу роботу. Виписують голими, видають “новий” одяг і взуття, які треба нашвидкуруч підлаштувати під себе, знову діставати ложку й ніж – словом, починати все спочатку. Цей досвід Леві передає у тексті: “*They have to worry about acquiring a new spoon and knife as at the beginning. And finally – and this is the gravest aspect – they find themselves inserted in an unknown environment, among hostile companions never seen before, with leaders whose characters they do not know and against whom it is*

consequently difficult to guard themselves” [Levi : 66] (переклад: Їм доводиться знову клопотатися про нову ложку та ніж, як і на початку. І нарешті – і це найсерйозніший аспект, вони опиняються в незнайомому середовищі, серед ворожих товаришів, яких ніколи раніше не бачили, з начальниками, характеру яких вони не знають і від яких, відповідно, важко вберегтися).

У цьому фрагменті внутрішньополітична воєнна комунікація постає як естетично опосередкована “мікрополітика табору”. Через побутову деталь (нової ложки й ножа) Леві моделює примусовий цикл повторної соціалізації, у межах якого діє різка асиметрія влади (англ. *unknown environment* / невідоме середовище, *hostile companions* / ворожі товариші, *leaders* / начальники; військово-політичні лексеми, що маркують ієрархію примусу). Злам горизонтальних зв’язків і повтор мотиву “як на початку” закріплюють темпоральну циклічність, а авторський герменевтичний горизонт залучає читача до осмислення режимної влади концентраційного табору, інтегрованої у військово-політичну систему.

Вартує уваги воєнна комунікація між союзниками у фентезійному світі Дж. Р. Р. Толкіна, що підсилює бойовий моральний дух.

У четвертому розділі третього тому трилогії “The Field of Cormallen” (J. R. R. Tolkien “The Lord of the Rings”) змальовано мить, коли довкола численних пагорбів лютували війська Мордору. У розпал вирішального штурму під темними тінями Назгулів і непохитним поглядом Гандальфа з’являються Орли, запалюючи в Капітанів Заходу нову надію. Їхній приліт стає сигналом до контратаки: з пагорбів вириваються лицарі Гондору, Вершники Рохану та Дунедайни Півночі. Цю сцену відображено у фрагменті: “*Then all the Captains of the West cried aloud, for their hearts were filled with a new hope in the midst of darkness. Out from the beleaguered hills knights of Gondor, Riders of Rohan, Dúnedain of the North, close-serried companies, drove against their wavering foes, piercing the press with the thrust of bitter spears*” [Tolkien : 1242] (переклад: Тоді всі Капітани Заходу вигукнули вголос, бо їхні серця сповнилися нової надії серед півми. З обложених пагорбів рушили лицарі Гондору, Вершники Рохану, Дунедайни Півночі, щільними загонами

й ударили по хиткому ворогові, прорізаючи його ряди ударами лютих списів).

Уривок моделює взаємодію союзників у міждисциплінарній системі: суб’єктами виступають Капітани Заходу (англ. *Captains of the West*; позначає коаліційне лідерство, воєнно-політичний термін) та об’єднані сили – лицарі Гондору, Вершники Рохану, Дунедайни Півночі (англ. *knights of Gondor, Riders of Rohan, Dúnedain of the North*; військово-політичні терміни), що становлять коаліцію з виразною геополітичною ідентичністю “Заходу”. Вербальний сигнал (англ. *cried aloud* / вигукнули вголос; лексема, маркована сферою військової справи) виконує функцію комунікативного тригера, який трансформує морально-політичний фрейм (англ. *new hope in the midst of darkness* / нова надія серед півми; вираз, що має військово-політичне навантаження) у синхронізовану дію (англ. *close-serried companies drove against their wavering foes* / щільними загонами ударили по хиткому ворогові; вираз, що має військово-політичне навантаження) і у такий спосіб переводить зовнішньополітичну парадигму союзництва в оперативно-військову координацію.

Для воєнної комунікації періоду російсько-української війни визначальною стала правова рамка – апеляції до Статуту ООН, резолюції та публічні виступи на засіданнях Ради Безпеки, так само як і процесуальні кроки Міжнародного Суду ООН, що формують спільний нормативно-інформаційний простір.

Виступ Президента України на засіданні високого рівня Ради Безпеки ООН 24 вересня 2024 року підкреслив ключову тезу: “*Russia’s war against Ukraine will end because the UN Charter will work. It must work. Our Ukrainian right to self-defense must prevail. Our cooperation with nations of the world who value life as we do. Our territorial integrity. Our sovereignty, the independence of our country. We are defending what every nation would surely want to protect for itself. And what the UN Charter grants to all*” [PRESIDENT OF UKRAINE] (переклад: Війна Росії проти України завершиться, бо запрацює Статут ООН. Він має запрацювати. Наше українське право на самооборону має переважати. Наша співпраця з державами світу, які так само, як і ми, цінують життя. Наша територіальна цілісність. Наш суверенітет, незалежність

нашої держави. Ми захищаємо те, що кожна нація напевно прагнула б захистити для себе. І те, що Статут ООН гарантує всім).

У цьому фрагменті внутрішньополітична воєнна комунікація виступає як антикризове звернення лідера, що всередині держави виконує кілька функцій: (1) задає правову рамку оборони через апеляцію до Статуту ООН (англ. UN Charter; воєнно-політичний термін); (2) консолідує суспільство довкола незмінних ціннісних маркерів – територіальної цілісності, суверенітету та незалежності (англ. territorial integrity; sovereignty; independence; воєнно-політичні терміни). Цей акцент на Статуті ООН безпосередньо узгоджується з правовим вектором міжнародної політики.

Зокрема, у пресрелізі від 31 січня 2025 року Міжнародного Суду ООН йдеться про те, що 18 листопада 2024 року Російська Федерація подала контрмеморандум із зустрічними вимогами у справі “Україна проти Російської Федерації” щодо звинувачень у геноциді. Україна заперечила їхню допустимість. Відповідно до п. 3 ст. 80 Регламенту Суду сторонам встановлено терміни для письмового подання: до 20 травня 2025 року – Україні, та до 22 вересня 2025 року – Російській Федерації. Після цього Суд вирішить питання допустимості зустрічних вимог.

Разом із тим, 2 лютого 2024 року Міжнародний Суд ООН ухвалив рішення щодо попередніх заперечень, у якому зазначено: “*On 2 February 2024, the Court rendered its Judgment on the preliminary objections, in which it found that it had jurisdiction to examine the claim of Ukraine requesting the Court to “[a]djudge and declare that there is no credible evidence that Ukraine is responsible for committing genocide in violation of the Genocide Convention in the Donetsk and Luhansk oblasts of Ukraine”, and that the claim was admissible. The case could therefore proceed to the merits*” [International Court of Justice] (переклад: 2 лютого 2024 року Суд виніс рішення щодо попередніх заперечень, у якому встановив, що має юрисдикцію розглядати позов України з проханням до Суду “ухвалити та проголосити, що немає достовірних доказів того, що Україна несе відповідальність за вчинення геноциду з порушенням Конвенції про геноцид у Донецькій та Луганській

областях України”, а також що цей позов є прийнятним. Відтак справа могла перейти до розгляду по суті).

Фрагмент репрезентує зовнішньополітичну воєнну комунікацію на кількох рівнях – правовому та інформаційно-комунікаційному. У правовому контексті рішення Міжнародного Суду ООН щодо попередніх заперечень (англ. preliminary objections; термін, маркований війною) підтверджує його юрисдикцію (англ. jurisdiction; термін, маркований війною) тим самим вибудовує спільну нормативно-інформаційну основу для держав. На інформаційно-комунікаційному рівні висновок Міжнародного Суду ООН про відсутність достовірних доказів виступає антикризовим сигналом, що звужує простір для дезінформації про нібито “геноцид”, інкримінований Україні.

У публіцистиці воєнна комунікація виконує різні функції: у Боба Вудворда (“War”) – “стрес-тест” політики, що легітимує планування крайніх сценаріїв. Натомість у The Washington Post наголошено на незмінності ключових цілей російських атак від початку повномасштабного вторгнення.

Колін Кал (B. Woodward “War”), радник міністра оборони Ллойда Остіна, розмірковував, чи не настільки відчайдушним є Путін, щоб вдатися до застосування тактичної ядерної зброї на полі бою, аби зупинити український наступ. Він згадав сцену з “Володаря перснів” (J. Tolkien “The Lord of the Rings”) як це подано в тексті: “*Kahl recalled a scene in The Lord of the Rings where Gandalf slams his staff into the ground and declares “You shall not pass”. Was there a version of that where Putin used a dozen tactical nuclear weapons in southern Ukraine to obliterate Ukrainian forces charging toward Kherson, and ultimately Crimea?*” [Woodward : 154] (переклад: Кал згадав сцену з “Володаря перснів”, де Гандальф вдаряє посохом об землю й виголошує: “Ти не пройдеш!”, Чи не може бути такого варіанту, за якого Путін застосує десятки тактичних ядерних боєприпасів на півдні України, щоб вщент знищити українські сили, що наступають на Херсон і зрештою на Крим?).

Розглянутий фрагмент демонструє зовнішньополітичну воєнну комунікацію попереджувального характеру, яка спираючись на

метафору війни (англ. *you shall not pass* / не пройдеш) активує когнітивну схему “межа/прохід” і в політичному дискурсі маркує “червону лінію”, синхронізуючи очікування союзників і опонента. Гіпотетичне запитання (“Was there a version...?”) виконує функцію стрес-тесту політики, легітимуючи планування крайніх сценаріїв. Водночас ключовий ризик такого підходу – спіраль ескалації, адже публічне проговорювання ядерного сценарію може ненавмисно підвищувати ставки.

Отож, апеляція до крайніх сценаріїв не видається випадковою: з огляду на триваючі масовані удари РФ, інформаційний простір фіксує продовження бойових дій, а не поступ до переговорів.

У статті *The Washington Post* “Russia launches over 500 drones and missiles at Ukraine as Zelensky seeks more support” від 3 вересня 2025 року повідомляється, що президент України Володимир Зеленський заявив про запуск Росією понад 500 безпілотників і двох десятків ракет по Україні, коли він та європейські лідери вели переговори, щоб посилити оборону та зрушити з місця поки що невдалі мирні ініціативи під керівництвом США. Автор статті підкреслює головні цілі російських атак: “*The main Russian nighttime targets were civilian infrastructure, especially energy facilities, Ukrainian President Volodymyr Zelensky said, as another winter approaches three years after Russia’s all-out invasion of its neighbor. The attacks targeted mainly western and central Ukraine and wounded at least five people, the Ukrainian air force said*” [Novikov] (переклад: Головними цілями нічних атак Росії були об’єкти цивільної інфраструктури, передусім енергетики, заявив президент України Володимир Зеленський, коли наближається ще одна зима – через три роки після повномасштабного вторгнення Росії в сусідню державу. За даними Повітряних сил України, удари були спрямовані переважно по західних і центральних регіонах країни, і щонайменше п’ятеро людей зазнали поранень).

Уривок виконує базові завдання внутрішньополітичної воєнної комунікації: оперативно інформує, окреслює кризову рамку, координує органи влади й готує населення до можливих наслідків ударів по енергетичній інфраструктурі. Оперативне інформування забезпечують

мовні маркери: *Russian nighttime targets* (укр. цілі нічних атак Росії; військово-політичний термін); *the attacks targeted mainly western and central Ukraine* (укр. удари були спрямовані переважно по західних і центральних регіонах України; вираз із військово-політичним навантаженням); *wounded at least five people* (укр. щонайменше п’ятеро людей зазнали поранень; вираз із військово-політичним навантаженням). Кризову рамку задають: *civilian infrastructure* (укр. цивільна інфраструктура; воєнно-політична лексема); *energy facilities* (укр. об’єкти енергетики; воєнно-політична лексема); *three years after Russia’s all-out invasion* (укр. три роки після повномасштабного вторгнення Росії; вираз із військово-політичним навантаженням). Координаційну площину окреслюють інституційні найменування: *Ukrainian President* (укр. президент України; воєнно-політичний термін) та *Ukrainian air force* (укр. Повітряні сили України; воєнно-політичний термін).

У художньому вимірі воєнна комунікація постає у вигляді мікроепізодів, що моделюють міждержавні сигнали та внутрішньополітичні змістові акценти.

Перебуваючи у Львові, капрал Люк Пакстон і штаб-сержант Хан Лі з 173-го повітряно-десантного полку армії США (М. Gallagher “Daybreak”) опинилися під прицілом медіа: до них підійшла журналістка та поцікавилася, чи Люк приїхав до України, щоб вступити до легіону. Далі – цитата: “*You’re here to join the legion, right? You have that look!*” [Gallagher : 10] (переклад: Ви ж тут, щоб вступити до легіону, так? У вас саме такий вигляд!).

Ця репліка є мікроактом, який медіа конвертують у зовнішньополітичний сигнал: вона підкреслює формат підтримки (політична та безпекова сфери). Змістовий тригер (англ. *join the legion* / вступити до легіону; термін, маркований сферою військової справи) виступає індикатором міжнародної залученості. Навіть за мінімального обсягу текст активує механізми міждержавного комунікаційного простору, хоча інші сфери (науково-технічна, гуманітарна тощо) у цьому фрагменті прямо не вербалізовані.

Зміну реєстрів – від побутового діалогу до політичної оцінки війни спостерігаємо в романі Артура Дражека “*Bridge in the Darkness*.”

Під час розмови в барі з дядьком Павловим Алекс перевів погляд на екран телевізора й усвідомив, що в новинах говорять про його рідну країну. Відтоді, як вони приїхали до Варшави він рідко стежив за подіями: окрім зв'язку з Аароном, якому вдалося дістатися до Німеччини та з Федором, який досі перебував в Україні, майже не користувався соцмережами. Тож слова дядька Павлова спонукали Алекса до роздумів: *“Those Moskal. They can never swallow the fact that we are an independent nation”, Uncle Pavlov said. “Putin is nothing but a psychopath, and if only NATO would invade Russia”* [Drazek : 80] (переклад: “Ці москалі. Вони ніколи не змиряться з тим, що ми незалежна нація”, – сказав дядько Павлов. “Путін – не що інше, як психопат, і якби тільки НАТО вторглося в Росію”).

Побутова сцена у тексті слугує естетично опосередкованою моделлю взаємодії внутрішнього та зовнішнього вимірів війни. У її межах внутрішньополітична воєнна комунікація репрезентована в семіотично сконденсованій формі: афірмація суверенітету (англ. *we are an independent nation* / ми – незалежна нація; вираз, що має воєнно-політичне навантаження) легітимує оборону, тоді як патологізуюча номінація лідера (англ. *Putin is nothing but a psychopath* / Путін – не що інше, як психопат; вираз, що має воєнно-політичне навантаження) виконує функцію моральної делегітимації противника. Сукупність цих висловів ретранслює зовнішньополітичні змістові акценти у внутрішній публічний простір.

Таким чином, у макролінгвополітичній синергетиці словосполучення з компонентом «війна» виконують роль комунікативних кодів, що структурують правову, безпекову й інформаційно-комунікаційну взаємодію, синхронізують внутрішні та зовнішні контури воєнної комунікації, кумулюють мікросвідчення в макропанораму конфлікту, переводять стратегічні настанови у тактичні дії, до того ж стабілізують мовну систему в умовах війни. Результатом такого аналізу є фреймова модель механізмів воєнної комунікації – від окреслення концептуальних рамок до запуску рішень, що дає змогу розпізнавати маніпуляції й прогнозувати розвиток конфлікту.

Висновки. Проведене дослідження засвідчує, що словосполучення із компонентом «війна» є невід’ємним елементом воєнної комунікації – одного з ключових об’єктів

макролінгвополітичної синергетики, що проаналізовано на матеріалі трьох історичних періодів: Першої світової, Другої світової і російсько-української війни.

У текстах офіційно-ділового стилю доби Першої світової внутрішньополітичну та зовнішньополітичну воєнну комунікацію вели через службові листи, телеграми, накази, оперативні донесення, а ще у формі директив і комюніке Головних штаб-квартир та (від 1917 року) Верховної військової ради союзників. В документах домінує військово-політична лексика, що окреслює засади децентралізації так само як застереження щодо її хибного впровадження.

У тогочасній публіцистиці саме виразні редакційні лінії газет визначали внутрішньополітичну воєнну комунікацію – насамперед *The Manchester Guardian*, що стала медійним посередником між державою та суспільством. Шпальти видання були сповнені новин про події в Європі, фотографій руйнувань і розлогих коментарів. Британська преса періодично висвітлювала виклики координації союзників у безпековій, зосібна інформаційно-комунікаційній площинах і нерідко вдавалася до метафор війни. Водночас американська преса, як-от *The Washington Post* у ретроспективних публікаціях засвідчила збій у зовнішньополітичній воєнній комунікації: під час битви на Соммі 1916 року британське командування помилково вважало, що масований артилерійський обстріл фактично знищив німецькі позиції, що в підсумку спричинило значні втрати. Видання широко використовувало метафори війни та військово-політичну термінологію на позначення ключових акторів, процесів і наслідків бойових дій.

Художній дискурс доби Першої світової війни демонструє, як внутрішньополітична воєнна комунікація оприявнює контрапункт двох регістрів – смерті головного героя, а ще безособового фронтового звіту у романі Е. М. Ремарка *“All Quiet on the Western Front”*, зокрема завдяки фразеологізмам. Натомість у Гемінгвея *“A Farewell to Arms”* зовнішньополітична воєнна комунікація артикулює макровзаємодії дипломатії та ідеології й відтворює динаміку сили у війні через персоніфікований акт мовлення, спираючись на воєнно-політичні терміни.

Воєнну комунікацію в період Другої світової війни вели засобами офіційних документів

(директив, меморандумів, комюніке), зосібна у форматі міжсоюзницьких конференцій, на яких узгоджували плани розгрому спільного ворога. На внутрішньополітичному рівні вона виконувала функцію оперативного реагування органів влади на початок війни. Механізм упроваджували за принципом «централізоване планування – децентралізоване виконання», причому важливу роль відігравали лексеми, марковані війною, воєнно-політичні терміни, метафоричні порівняння. У корпусі документів, насиченому такою термінологією проступає зразкова модель зовнішньополітичної воєнної комунікації: у політичній площині – узгодження позицій союзників; у безпековій – спільне планування бойових дій; в інформаційно-комунікаційній – регулярні механізми обміну.

Газетні шпальти періоду Другої світової війни посилювали ілюкативну силу офіційних повідомлень – від репортажів про бомбардування Нагасакі й капітуляцію Японії до публікацій антологій листів, що охоплювали досвід морських піхотинців на Гуадалканалі, льотчиків у Британії, артилеристів у Північній Африці, інженерів на Алясці так само як і моряків у Тихому океані. Разом із тим цей досвід переконливо свідчить: збої у внутрішньополітичній воєнній комунікації можуть призводити до непоправних втрат. Відсутність двостороннього зв'язку «центр ↔ підрозділ ↔ центр» породжує критичний розрив між політичними рішеннями та їх тактичним втіленням на місцях, що в підсумку веде до невинуватених втрат. У зовнішньополітичному вимірі антологія як жанр слугує засобом воєнної комунікації: лексеми, марковані війною, і військово-політична термінологія акумулюють мікросвідчення в макропанораму міжсоюзницької взаємодії.

Художній дискурс доби Другої світової війни зміщує акценти воєнної комунікації від опису бойових дій до проблематики примусової соціалізації в концентраційному таборі. У Прімо Леві «If This Is a Man» внутрішньополітична воєнна комунікація постає як естетично опосередкована «мікрополітика табору», вербалізована лексемами, що кодують ієрархію примусу. Натомість у Дж. Р. Р. Толкіна «The Lord of the Rings» зовнішньополітична воєнна комунікація моделює скоординовану взаємодію союзників: Капітанів Заходу та об'єднаних

сил – лицарів Гондору, Вершників Рохану й Дунедайнів Півночі, як коаліції з виразною геополітичною ідентичністю «Заходу». В обох випадках ключові словосполучення виконують роль військово-політичних маркерів, що окреслюють структури влади поряд із, форматами взаємодії союзників.

Для воєнної комунікації періоду російсько-української війни визначальною є правова рамка – апеляції до Статуту ООН, резолюції та публічні виступи на засіданнях Ради Безпеки поряд із процесуальними кроками Міжнародного Суду ООН, що формують спільний нормативно-інформаційний простір. У внутрішньополітичному вимірі виступ Президента України на засіданні високого рівня Ради Безпеки ООН 24 вересня 2024 року виконує кілька функцій: (1) задає правову рамку оборони через апеляцію до Статуту ООН; (2) консолидує суспільство довкола сталих ціннісних орієнтирів – територіальної цілісності, суверенітету та незалежності. У зовнішньополітичному вимірі це корелює з практикою Міжнародного Суду ООН: рішення щодо попередніх заперечень підтверджує юрисдикцію Суду й тим самим вибудовує спільну нормативно-інформаційну основу для держав. На інформаційно-комунікаційному рівні висновок Суду про відсутність «достовірних доказів» звужує простір для дезінформації про нібито «геноцид», інкримінований Україні. Воєнно-політичні терміни виконують функцію комунікативних тригерів цієї рамки.

У публіцистиці воєнна комунікація виконує різні функції. У Боба Вудворда «War» вона слугує «стрес-тестом» політики, що легітимізує планування крайніх сценаріїв. Зовнішньополітичний ракурс тут має попереджувальний характер: метафори війни активізують когнітивну схему «межа/прохід», що в політичному дискурсі окреслює «червону лінію», синхронізуючи очікування союзників і опонента. З іншого боку, у The Washington Post акцент спрямовано на внутрішньополітичний вимір: оперативне інформування, формування кризової рамки, координацію інституцій і підготовку населення до можливих наслідків ударів по енергетичній інфраструктурі. При цьому журналісти наголошують на незмінності ключових цілей російських атак від початку повномасштабного вторгнення. У кожному з двох випадків

задіяно військово-політичну термінологію, лексеми з воєнно-політичним навантаженням і метафори війни, що виконують роль комунікативних тригерів цих процесів.

У художньому вимірі воєнна комунікація постає як низка мікроепізодів у Мета Галлахера “Daybreak” та Артура Дражека “Bridge in the Darkness”, що водночас моделюють міждержавні сигнали та внутрішньополітичні акценти. Зовнішньополітичний ракурс задають терміни й лексеми з воєнно-політичним навантаженням, які сигналізують про

підтримку й міждержавний обмін. У внутрішньополітичному вимірі вона подається в семіотично сконденсованій формі, де афірмація суверенітету легітимує оборону, а оцінні номінації противника виконують морально-делегітимувальну функцію. Сукупно ці мовні коди переносять зовнішні акценти у внутрішній публічний простір і синхронізує обидва контури комунікації.

Перспективу подальших студій у цьому напрямі вбачаємо в розбудові онтології воєнної термінологіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горохова Т., Бойко М. Динаміка лексичного складу української мови у воєнний період 2022–2023 років *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка праць молодих вчених*. Том. 67 (1). 2023. С. 213–218.
2. Гридзук О., Городиловська Г., Фльорко Л. War-caused Ukrainian neologisms: dictionary and psycho-emotional reasons of formation. *Advanced Linguistics*. 2025. Р. 21–31. DOI:10.20535/2025.15.327030.
3. Дем'янчук Ю. Лінгвополітична синергетика: становлення та перспективи дослідження. *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. 2024 (а). Том 27. № 2. С. 75–102.
4. Дем'янчук Ю. Лінгвістика війни: виникнення, концептуалізація та вектори подальшого розвитку. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025 (b). С. 220–233.
5. Дем'янчук Ю. Генеза становлення мови війни в історико-політичному та історико-художньому контексті (український досвід). *Закарпатські філологічні студії*. 2025 (с). Вип. 39. С. 171–192.
6. Дем'янчук Ю. Метафори війни в експериментальній лінгвополітичній синергетиці: дисонанс між офіційною риторикою та емпіричною реальністю війни. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2025 (d). № 73. С. 39–50.
7. Кубич І. Особливості функціонування метафори в лексичному складі російсько-української війни. 2024. https://www.researchgate.net/publication/384673197_OSOBLIVOSTI_FUNKCIONUVANNA_METAFORI_V_LEKSICNOMU_SKLADI_ROSIJSKO-UKRAINSKOI_VIJNI
8. Barnett L. A Hundred Amateur Writers Report on World War II. 1943. November 28, 1943. Р. 79. <https://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1943/11/28/88583272.html?pageNumber=79>
9. Drazek A. Bridge in the Darkness. 2023. 203 p.
10. Eltagouri M. This fighter pilot flew the last mission over Japan in WWII. Then he learned to love his enemy. 2017. <https://www.washingtonpost.com/news/retropolis/wp/2017/12/07/jerry-yellin-flew-the-last-mission-over-japan-in-wwii-then-he-learned-to-love-his-enemy/>
11. Gallagher M. Daybreak. Atria Books. 2024. 256 p.
12. Gibbons-Neff T. ‘A good kick’: The story of the ball that led one of the bloodiest battles in history. 2016. <https://www.washingtonpost.com/news/checkpoint/wp/2016/07/01/a-good-kick-the-story-of-the-ball-that-led-one-of-the-bloodiest-battles-in-history/>
13. Hemingway E. A Farewell to Arms. (first published in 1929). Penguin Books. 2023. 293 p.
14. International Court of Justice. Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Ukraine v. Russian Federation) Counter-claims made by the Russian Federation. 2025. <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/182/182-20250131-pre-01-00-en.pdf>
15. Johan M. G. van der Dennen. 2005. ON WAR: CONCEPTS, DEFINITIONS, RESEARCH DATA – A SHORT LITERATURE REVIEW AND BIBLIOGRAPHY. First published as a chapter in: UNESCO Yearbook on Peace and Conflict Studies 1980. Westport CT: Greenwood Press, 1981. Р. 128–189.
16. Nelsson R. First world war: The country diary. 2014. <https://www.theguardian.com/environment/from-the-archive-blog/2014/dec/28/country-diary-first-world-war>
17. Novikov I. Russia launches over 500 drones and missiles at Ukraine as Zelenskyy seeks more support. 2025. https://www.washingtonpost.com/world/2025/09/03/russia-ukraine-war-trump-zelenskyy-putin/845823fe-88a9-11f0-895c-97bd39cbdc59_story.html
18. Pashynska L., Shkola H. Neophrasems of the Russian-Ukrainian war period (based on media material). *MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology*. 2025. 28. Р. 157–166. DOI: 10.32589/2311-0821.1.2025.335659.

19. Office of the Historian. Department of State (USA). No. 1417 Communiqué Issued at the End of the Yalta Conference. 1945. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1945Berlinv02/d1417>
20. PRESIDENT OF UKRAINE (Official website). Russia's War Against Ukraine Will End Because the UN Charter Will Work – Speech by the President of Ukraine at the High Level Meeting of the UN Security Council. 2024. <https://www.president.gov.ua/en/news/vijna-rosiyi-proti-ukrayini-zavershitsya-tomu-sho-zapracyuye-93465>
21. Remarque E. M. Westen nichts Neues. Propyläen-Verlag. Berlin. 1929. All Quiet on the Western Front Written by: Erich Maria Remarque Translated by: Katharina Rout, 2024. 348 p.
22. The National Archives. Home Front 1939-1945 (part one) How did Britain fight the war at home? 1939–1945. <https://cdn.nationalarchives.gov.uk/documents/education/home-front-1939-1945-part-one.pdf>
23. Tolkien J. The Lord of the Rings. (Allen & Unwin, first published in 1954). Harper Collins Publishers. The return of the king. Part 3. 2007. 1567 p.
24. United States Army in the World War 1917-1919. Policy-forming Documents of the American Expeditionary Forces. Volume 2. Center of military history United States Army Washington. D. C. 1989. <https://history.army.mil/Portals/143/Images/Publications/catalog/23-7.pdf>
25. Woodward B. War. Simon & Schuster. 2024. 435 p.

REFERENCES

1. Horokhova, T., Boiko, M. (2023) Dynamika leksychnoho skladu ukrainskoi movy u voiennyi period 2022–2023 rokiv. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. Tom 67 (1). S. 213–218.
2. Hrydzuk, O., Horodylovska, H., Florko, L. (2025) War-caused Ukrainian neologisms: dictionary and psycho-emotional reasons of formation. *Advanced Linguistics*. P. 21–31. DOI: 10.20535/2025.15.327030.
3. Demyanchuk, Yu. (2024 a) Linhvopolitychna synerhetyka: stanovlennia ta perspektyvy doslidzhennia. *Visnyk KNLU. Serii Filolohiia*. Tom 27. No. 2. S. 75–102.
4. Demyanchuk, Yu. (2025 b) Linhvistyka viiny: vynyknennia, kontseptualizatsiia ta vektory podalshoho rozvytku. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka*. S. 220–233.
5. Demyanchuk, Yu. (2025 c) Heneza stanovlennia movy viiny v istoryko-politychnomu ta istoryko-khudozhnomu konteksti (ukrainskyi dosvid). *Zakarpatski filolohichni studii*. Vyp. 39. S. 171–192.
6. Demyanchuk, Yu. (2025 d) Metafory viiny v eksperymentalnii linhvopolitychnii synerhetytsi: dysonans mizh ofitsiinoiu rytorykoiu ta empirychnoiu realnistiu viiny. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia*. No. 73. S. 39–50.
7. Kubysh, I. (2024) Osoblyvosti funktsionuvannia metafor v leksychnomu skladi rosiisko-ukrainskoi viiny. https://www.researchgate.net/publication/384673197_OSOBLIVOSTI_FUNKCIONUVANNA_METAFORI_V_LEKSICNOMU_SKLADI_ROSIJSKO-UKRAINSKOI_VIINI
8. Barnett, L. (1943) A Hundred Amateur Writers Report on World War II. 1943. November 28, P. 79. <https://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1943/11/28/88583272.html?pageNumber=79>
9. Drazek, A. (2023) Bridge in the Darkness. 203 p.
10. Eltagouri, M. (2017) This fighter pilot flew the last mission over Japan in WWII. Then he learned to love his enemy. <https://www.washingtonpost.com/news/retropolis/wp/2017/12/07/jerry-yellin-flew-the-last-mission-over-japan-in-wwii-then-he-learned-to-love-his-enemy/>
11. Gallagher, M. (2024) Daybreak. Atria Books. 256 p.
12. Gibbons-Neff, T. (2016) 'A good kick': The story of the ball that led one of the bloodiest battles in history. <https://www.washingtonpost.com/news/checkpoint/wp/2016/07/01/a-good-kick-the-story-of-the-ball-that-led-one-of-the-bloodiest-battles-in-history/>
13. Hemingway, E. A Farewell to Arms. (first published in 1929). Penguin Books. 2023. 293 p.
14. International Court of Justice. (2025) Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Ukraine v. Russian Federation) Counter-claims made by the Russian Federation. <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/182/182-20250131-pre-01-00-en.pdf>
15. Johan, M. G. van der Dennen. 2005. ON WAR: CONCEPTS, DEFINITIONS, RESEARCH DATA – A SHORT LITERATURE REVIEW AND BIBLIOGRAPHY. First published as a chapter in: UNESCO Yearbook on Peace and Conflict Studies 1980. Westport CT: Greenwood Press, 1981. P. 128–189.
16. Nelsson, R. (2014) First world war: The country diary. <https://www.theguardian.com/environment/from-the-archive-blog/2014/dec/28/country-diary-first-world-war>
17. Novikov, I. (2025) Russia launches over 500 drones and missiles at Ukraine as Zelenskyy seeks more support. https://www.washingtonpost.com/world/2025/09/03/russia-ukraine-war-trump-zelenskyy-putin/845823fe-88a9-11f0-895c-97bd39cbdc59_story.html
18. Pashynska, L., Shkola, H. (2025) Neophrasems of the Russian-Ukrainian war period (based on media material). *MESSANGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology*. 28. P. 157–166. DOI: 10.32589/2311-0821.1.2025.335659.

19. Office of the Historian. Department of State (USA). (1945) No. 1417 Communiqué Issued at the End of the Yalta Conference. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1945Berlinv02/d1417>
20. PRESIDENT OF UKRAINE (Official website). (2024) Russia's War Against Ukraine Will End Because the UN Charter Will Work – Speech by the President of Ukraine at the High Level Meeting of the UN Security Council. <https://www.president.gov.ua/en/news/vijna-rosiyi-proti-ukrayini-zavershitsya-tomu-sho-zapracyuye-93465>
21. Remarque, E. M. (1929) *Westen nichts Neues*. Propyläen-Verlag. Berlin. 1929. All Quiet on the Western Front Written by: Erich Maria Remarque Translated by: Katharina Rout, 2024. 348 p.
22. The National Archives. (1939–1945) Home Front 1939-1945 (part one) How did Britain fight the war at home? <https://cdn.nationalarchives.gov.uk/documents/education/home-front-1939-1945-part-one.pdf>
23. Tolkien, J. *The Lord of the Rings*. (Allen & Unwin, first published in 1954). Harper Collins Publishers. The return of the king. Part 3. 2007. 1567 p.
24. United States Army in the World War 1917–1919. (1989) Policy-forming Documents of the American Expeditionary Forces. Volume 2. Center of military history United States Army Washington. D. C. <https://history.army.mil/Portals/143/Images/Publications/catalog/23-7.pdf>
25. Woodward, B. (2024) *War*. Simon & Schuster. 435 p.

YU. I. DEMYANCHUK

PhD in Economics, Assistant at the Department of Translation Studies and Contrastive Linguistics of Hryhoriy Kochur, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine
E-mail: y.demianchuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8722-5568>

WORD COMPOUNDS CONTAINING THE COMPONENT «WAR» IN MACRO-LINGUOPOLITICAL SYNERGETICS OF WARTIME COMMUNICATION

The article examines word compounds containing the component “war” as an integral part of wartime communication – one of the key objects of macro-linguopolitical synergetics. The analysis covers texts representing different functional-stylistic registers across three historical periods World War I, World War II, and the Russian-Ukrainian war and identifies the specific features of wartime communication in the domestic and foreign policy dimensions.

The study of word combinations in official business texts from the WWI period has shown that wartime communication was conducted through official correspondence, telegrams, orders, and operational reports, in particular in the form of directives and communiqués. Military-political terminology predominated in these documents. In contemporary journalism, the distinct editorial lines of newspapers shaped domestic wartime communication – above all *The Manchester Guardian*, which became a media intermediary between the state and society. *The Washington Post* likewise documented, there was a breakdown in foreign policy wartime communication during the Battle of the Somme in 1916. The press widely used war metaphors and military-political terminology. It has been found that in literary texts of the WWI era, wartime communication appears as a counterpoint of two registers – the death of the protagonist and the impersonal frontline report, which is especially clearly traced in E. M. Remarque’s novel “All Quiet on the Western Front”, in part through its phraseological units. By contrast, in Ernest Hemingway’s “A Farewell to Arms”, wartime communication articulates the macro-interaction of diplomacy and ideology and models the balance of power in war, relying on military-political terms.

The analysis showed that wartime communication during WWII was conducted by means of official documents (directives, memoranda, communiqués). A separate format consisted of inter-Allied conferences at which plans for the defeat of the common enemy were coordinated. The mechanism was implemented according to the principle of “centralized planning–decentralized execution,” with lexemes marked by war, military-political terms, and metaphorical comparisons playing an important role. The wartime press amplified the illocutionary force of official communications from reports on the bombing of Nagasaki and Japan’s surrender to the publication of anthologies of letters by amateur writers. The instruments of wartime communication included lexemes marked by war, as well as military-political terminology. The analysis characterizes wartime communication in artistic discourse – from depictions of combat operations to the issue of forced socialization in the concentration camp. In Primo Levi’s “If This Is a Man”, the domestic-political dimension of wartime communication appears as an aesthetically mediated “micro-politics of the camp,” articulated through lexemes that encode a hierarchy of coercion. Instead, in J. R. R. Tolkien’s “The Lord of the Rings” trilogy, foreign policy wartime communication models the coordinated interaction of allies – a coalition with a distinct geopolitical identity of the “West,” where a range of phrases function as military-political markers.

The analyzed material shows that, for wartime communication during the Russian-Ukrainian war, the legal framework is decisive: appeals to the UN Charter, resolutions, public statements at meetings of the Security Council, as well as procedural steps by the International Court of Justice – all of this forms a common regulatory normative-informational space. Within this frame, military-political terminology is widespread. A number of journalistic publications are highlighted in which wartime communication serves as a “stress test” of policy, legitimizing worst-case-scenario planning while simultaneously focusing attention on the domestic-political dimension. These materials employ military-political terminology, lexemes with military-political connotations, as well as war metaphors. In the artistic dimension, wartime communication, as expressed through micro-episodes in Matt Gallagher’s “Daybreak” and Artur Drazek’s “Bridge in the Darkness” models both interstate signals and domestic-political accents.

Key words: word combinations with the component “war”, macro-linguopolitical synergetics, war linguistics, war language, linguopolitical synergetics, wartime communication.

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 16.09.2025

Дата публікації: 30.10.2025